

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. rugsėjo 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija išlaikymo prievolių srityje – Reglamentas (EB) Nr. 4/2009 – 3 straipsnio b punktas – Išlaikymo kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikcija – Viešojo subjekto, perėmusio išlaikymo kreditoriaus teises, atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamas ieškinys“

Byloje C-540/19

dėl *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija) 2019 m. birželio 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. liepos 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

WV

prieš

Landkreis Harburg

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, trečiosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai L. S. Rossi (pranešėja), F. Biltgen ir N. Wahl,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl ir E. Lanckenau,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir M. Heller,

susipažinęs su 2020 m. birželio 18 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1) 3 straipsnio b punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant WV, gyvenančio Vienoje (Austrija), ir *Landkreis Harburg* (Harburgo apskritis, Vokietija) (toliau – prašymą pateikusi įstaiga) ginčą dėl išlaikymo išmokų mokėjimo Vokietijoje gyvenančiai WV motinai, kurios teises ši įstaiga teisėtai perėmė.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Briuselio konvencija

- 3 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija), 2 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Atsižvelgiant į šios konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose.“

- 4 Briuselio konvencijos 5 straipsnio 2 punkte numatyta:

„Susitariančiojoje valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui byla kitoje Susitariančiojoje valstybėje gali būti keliama:

<...>

- 2) dėl išlaikymo – kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios arba gyvenamosios vietos teismuose.“
(Neoficialus vertimas.)

Hagos protokolas

- 5 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolas dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės Europos bendrijos vardu buvo patvirtintas 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimu 2009/941/EB (OL L 331, 2009, p. 17) (toliau – Hagos protokolas).

- 6 Hagos protokolo 3 straipsnyje „Bendra taisyklė dėl taikytinos teisės“ numatyta:

„1. Išlaikymo prievolės reglamentuoja kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, išskyrus atvejus, kai [šiam Protokole] nustatyta kitaip.

2. Jei kreditorius keičia nuolatinę gyvenamąją vietą, naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė taikoma nuo pakeitimo momento.“

- 7 Hagos protokolo 10 straipsnyje numatyta, kad viešosios įstaigos teisę reikalauti, kad jai būtų kompensuotos kreditoriui išmokėtos išmokos, kurios jam buvo mokamos vietoj išlaikymo, reglamentuoja tai įstaigai taikytina teisė.

Reglamentas Nr. 4/2009

8 Reglamento Nr. 4/2009 8, 9, 10, 11, 14, 15, 44 ir 45 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

- „(8) Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijoje [Europos] Bendrija ir jos valstybės narės dalyvavo derybose, po kurių 2007 m. lapkričio 23 d. buvo priimta[s] <...> [Hagos protokolas]. Todėl šiame reglamente turėtų būti atsižvelgta į [šią] <...> priemonę].
- (9) Išlaikymo kreditorius turėtų galėti vienoje valstybėje narėje lengvai gauti sprendimą, kuris automatiškai būtų vykdytinas kitoje valstybėje narėje netaikant papildomų formalumų.
- (10) Norint pasiekti šį tikslą, tikslinga nustatyti Bendrijos priemonę išlaikymo prievolių srityje, į kurią būtų įtrauktos nuostatos dėl jurisdikcijos, įstatymų kolizijos, pripažinimo ir vykdytinumo, vykdymo, teisinės pagalbos ir centrinių institucijų bendradarbiavimo.
- (11) Šio reglamento taikymo sritis turėtų apimti visas išlaikymo prievoles, kylančias iš šeimos santykių, tėvystės ar motinystės, santuokos ar giminystės, kad visiems išlaikymo kreditoriams būtų užtikrintos vienodos sąlygos. Šiame reglamente terminas „išlaikymo prievolės“ turėtų būti aiškinamas autonomiškai.

<...>

- (14) Šiame reglamente turėtų būti numatyta, kad kreipimosi dėl sprendimo dėl išlaikymo prievolių pripažinimo ir vykdymo tikslais terminas „kreditorius“ apima viešuosius subjektus, turinčius teisę veikti vietoj asmens, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas, arba reikalauti grąžinti vietoj išlaikymo kreditoriui sumokėtas išmokas. Jei viešasis subjektas veikia turėdamas tokius įgaliojimus, jis turėtų turėti teisę gauti tokias pat paslaugas ir tokią pat teisinę pagalbą kaip ir kreditorius.
- (15) Siekiant užtikrinti išlaikymo kreditorių interesų gynimą ir skatinti tinkamą teisingumo vykdymą Europos Sąjungoje, turėtų būti pritaikytos jurisdikcijos normos, nustatytos [2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos] reglamentu (EB) Nr. 44/2001 [dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42)]. Ta aplinkybė, kad atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta yra trečiojoje valstybėje, nebeturėtų būti priežastis netaikyti Bendrijos normų dėl jurisdikcijos ir nebeturėtų būti nuostatų[,] nukreipiančių į nacionalinę teisę. Todėl šiame reglamente turėtų būti nustatyti atvejai, kuriais valstybės narės teismas gali pasinaudoti papildoma jurisdikcija.

<...>

- (44) Šiuo reglamentu turėtų būti iš dalies pakeistas Reglamentas [Nr. 44/2001] pakeičiant to reglamento nuostatas, taikytinas išlaikymo prievolėms. Atsižvelgdamos į šio reglamento pereinamojo laikotarpio nuostatas, valstybės narės nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos išlaikymo prievolių srityje turėtų taikyti ne Reglamento [Nr. 44/2001] nuostatas, o šio reglamento nuostatas dėl jurisdikcijos, teismo sprendimų pripažinimo, vykdytinumo ir vykdymo bei teisinės pagalbos.
- (45) Kadangi šio reglamento tikslų, t. y. nustatyti įvairias priemones, užtikrinančias veiksmingą išlaikymo išmokų tarpvalstybiniais atvejais išieškojimą ir tokiu būdu sudaryti palankesnes sąlygas laisvam asmenų judėjimui Europos Sąjungoje, valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl šio reglamento masto ir poveikio gali juos pasiekti geriau, Bendrija gali patvirtinti priemones laikydamosi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo. <...>“

9 Reglamento Nr. 4/2009 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas išlaikymo prievolėms, atsirandančioms iš šeimos santykių, tėvystės ar motinystės, santuokos ar giminystės.“

10 Šio reglamento 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Šio reglamento tikslais:

1. teismo sprendimas – valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl išlaikymo prievolių, neatsižvelgiant į tai, kaip tas sprendimas įvardijamas, įskaitant teismo nutartį, įsakymą, sprendimą ar vykdomąjį raštą, taip pat teismo pareigūno sprendimas dėl proceso išlaidų sumos nustatymo. VII ir VIII skyrių tikslas „teismo sprendimas“ taip pat reiškia trečiojoje valstybėje priimtą sprendimą dėl išlaikymo prievolių;

<...>

10. kreditorius – fizinis asmuo, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas arba kuris reikalauja, kad jos būtų jam mokamos;

<...>“

11 Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnyje nustatyta:

„Jurisdikciją nagrinėti su išlaikymo prievolėmis susijusias bylas valstybėse narėse turi:

- a) tos vietos, kurioje yra atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba
- b) tos vietos, kurioje yra kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba
- c) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su asmenų statusu susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe arba
- d) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su tėvų pareigomis susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe.“

12 Šio reglamento 15 straipsnyje „Taikytinos teisės nustatymas“ numatyta:

„Išlaikymo prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal [Hagos protokolą] valstybėse narėse, kurioms šis teisės aktas privalomas.“

13 Šio reglamento 64 straipsnyje „Viešieji subjektai – pareiškėjai“ nustatyta:

„1. Prašymo dėl teismo sprendimo pripažinimo ir paskelbimo vykdytinu ar vykdymo tikslais, terminas „kreditorius“ apima viešąjį subjektą, veikiančią vietoj asmens, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas, arba subjektą, kuriam privaloma grąžinti vietoj išlaikymo išmokėtas išmokas.

2. Viešojo subjekto teisė veikti vietoj asmens, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas, arba siekti, kad būtų kompensuotos kreditoriui vietoj išlaikymo išmokėtos išmokos, reglamentuojama tam subjektui taikytinos teisės.

3. Viešasis subjektas gali siekti, kad būtų pripažintas ir paskelbtas vykdytinu arba reikalauti, kad būtų vykdomas:

- a) viešojo subjekto prašymu priimtas teismo sprendimas skolininko nenaudai dėl vietoj išlaikymo išmokėtų išmokų grąžinimo;
- b) teismo sprendimas kreditoriaus ir skolininko ginče tiek, kiek tai susiję su kreditoriui vietoj išlaikymo išmokėtomis išmokomis.

4. Viešasis subjektas, siekiantis, kad būtų pripažintas ir paskelbtas vykdytinu teismo sprendimas, arba reikalaujantis, kad būtų vykdomas teismo sprendimas, gavęs prašymą pateikia visus dokumentus, kurie būtini norint nustatyti jo teisę pagal 2 dalį ir nustatyti, kad kreditoriui buvo išmokėtos išmokos.“

Vokietijos teisė

14 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas) 1601 straipsnyje „Išlaikymo skolininkai“ nustatyta:

„Tiesiosios giminystės linijos giminaičiai privalo vienas kitą išlaikyti.“

15 *Sozialgesetzbuch XII* (Socialinės apsaugos kodekso dvylikta knyga, toliau – SGB XII) 94 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje „Teisių perdavimas, nukreiptas prieš asmenį, pagal civilinę teisę turintį išlaikymo prievolę“ nustatyta:

„Jeigu teisę į išmokas turintis asmuo laikotarpiu, kuriuo mokamos išmokos, turi teisę į išlaikymą pagal civilinę teisę, ši teisė perduodama socialinės paramos kompetentingai įstaigai neviršijant patirtų išlaidų kartu su teise gauti su išlaikymu susijusią teisinę informaciją.“

16 SGB XII 94 straipsnio 5 dalies trečiame sakinyje nurodyta, kad pagal šio straipsnio 1 dalies pirmą sakinį perleistos teisės turi būti įgyvendinamos civilinių bylų teismuose.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

17 WV motina, gyvenanti senelių ir slaugos namuose Kelne (Vokietija), pagal BGB 1601 straipsnį kaip tiesiosios aukštutinės linijos giminaitė turi teisę į išlaikymo išmoką, kurią privalo mokėti WV, gyvenantis Vienoje (Austrija). Tačiau WV motina iš prašymą pateikusių įstaigos reguliariai gauna socialinę paramą pagal SGB XII. Ši įstaiga teigia, kad pagal SGB XII 94 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį ji perėmė socialinės paramos gavėjos WV atžvilgiu teisę į išlaikymo išmokas, kurias nuo 2017 m. balandžio mėn. ji mokėjo WV motinai.

18 Gavęs atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamą ieškinį prieš WV, *Amtsgericht Köln* (Kelno apylinkės teismas, Vokietija) kaip pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Vokietijos teismai neturi tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti šį ieškinį. Šio teismo teigimu, Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktu grindžiama jurisdikcija gali remtis tik fiziniu asmuo, kuriam mokėtinos išlaikymo išmokos.

19 Apeliacinėje byloje *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą. Šis teismas nusprendė, kad prašymą pateikusi įstaiga, kaip išlaikymo teisių perėmėja, taip pat gali pasinaudoti išlaikymo kreditoriui Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio a ir b punktuose numatyta galimybe.

20 Gavęs WV kasacinį skundą dėl *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas) sprendimo, *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) siekia išsiaiškinti, ar socialinę paramą išmokėjęs viešasis subjektas gali remtis tos vietos, kurioje yra kreditoriaus įprastinė

gyvenamoji vieta, teismo jurisdikcija pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktą, kai teisėtai perėmęs teises ir pareigas šis subjektas reikalauja iš išlaikymo skolininko įvykdyti kreditorinį reikalavimą, grindžiamą nacionalinės civilinės teisės nuostatomis dėl išlaikymo išmokų.

- 21 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia nurodo, kad prašymą pateikusios įstaigos perimtas kreditorinis reikalavimas atitinka išlaikymo prievolės atsiradimo sąlygas, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 4/2009, ir kad ši įstaiga tokį kreditorinį reikalavimą turi pareikšti civiline tvarka.
- 22 Manydamas, kad pareiškėjo atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamas ieškinys dėl išlaikymo patenka į Reglamento Nr. 4/2009 taikymo sritį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nors, kiek tai susiję su šiuo reglamentu, Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo dėl šio sprendimo 20 punkte pateikto klausimo, Vokietijos doktrina šiuo klausimu nėra vientisa. Iš tiesų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, kai kurie autoriai į šį klausimą atsako teigiamai nurodydami siekį veiksmingai vykdyti sprendimus išlaikymo prievolių srityje, visų pirma siekiant išvengti to, kad užsienyje gyvenantis išlaikymo skolininkas negalėtų pasinaudoti preferenciniu režimu, kurį lemia viešojo subjekto įsikišimas. Kiti autoriai, atvirkoščiai, palaiko priešingą poziciją, pateiktą 2004 m. sausio 15 d. Sprendime *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21), susijusiam su Briuselio konvencijos 5 straipsnio 2 punkto aiškinimu, kuri taip pat gali būti taikoma atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 4/2009, o tai reikštų, kad viešasis subjektas, kuris, pareikšdamas atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamą ieškinį, siekia išlaikymo išmokos išieškojimo, negalėtų prieš išlaikymo skolininką remtis jo įprastinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, skirtingai nuo „taisyklės / išimties“ santykio, kuris vyrauja Briuselio konvencijoje, Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnyje numatytos jurisdikcijos taisyklės yra bendros ir alternatyvios taisyklės, todėl turi tokią pačią galią. Be to, nors Reglamento Nr. 4/2009 2 straipsnio 1 dalies 10 punkte kreditorius įvardijamas kaip fizinis asmuo, minėtas teismas mano, kad tiek šio reglamento nuostatos, susijusios su išlaikymo reikalavimų vykdymu, konkrečiai jo 64 straipsnis, tiek šiuo reglamentu siekiami tikslai patvirtina išvadą, kuri užtikrina veiksmingą išlaikymo išmokų išieškojimą, suteikiant viešajam subjektui, teisėtai perėmusiam išlaikymo kreditoriaus teises, pasiremti Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte numatyta jurisdikcijos taisykle.
- 24 Vis dėlto abejodamas dėl siūlomo aiškinimo *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar viešasis subjektas, suteikęs išlaikymo kreditoriui socialinės pagalbos paslaugas pagal viešosios teisės nuostatas, gali vadovautis išlaikymo kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos jurisdikcija pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktą, teikdamas išlaikymo skolininkui viešajam subjektui perleistą išlaikymo kreditoriaus išlaikymo reikalavimą pagal civilinę teisę, kaip atgręžtinį reikalavimą dėl suteiktos socialinės pagalbos?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 25 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar viešasis subjektas, kuris, pateikdamas atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamą ieškinį, siekia susigrąžinti išlaikymo kreditoriui, kurio teises jis perėmė išlaikymo skolininko atžvilgiu, vietoj išlaikymo sumokėtas sumas, gali pagrįstai remtis minėto kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija, numatyta Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte.
- 26 Pirmiausia reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos galima daryti išvadą, jog Reglamento Nr. 4/2009 nuostatos taikytinos viešojo subjekto pareikštam atgręžtinio reikalavimo teise grindžiamam ieškiniiui, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje.

- 27 Kaip pažymi Vokietijos vyriausybė ir Europos Komisija, viešojo subjekto, kuris veikia kaip pareiškėjas, teisė kyla iš išlaikymo prievolių, kurios atsiranda iš šeimos ir giminystės santykių ir kurios pagrindinėje byloje tenka WV motinos atžvilgiu. Įgyvendinant šią teisę skolininkui atsiranda išlaikymo prievolės, kurioms taikoma Reglamento Nr. 4/2009 1 straipsnio 1 dalis.
- 28 Tokiomis aplinkybėmis primintina: kadangi su jurisdikcijos taisyklėmis susijusios nuostatos turi būti aiškinamos autonomiškai, vadovaujantis visų pirma Reglamento Nr. 4/2009 tikslais ir sistema, šio reglamento 3 straipsnį reikia aiškinti atsižvelgiant į jo formuluotę, tikslus ir sistemą, kurios dalis jis yra (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sanders ir Huber*, C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2461, 24 ir 25 punktus).
- 29 Iš Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio „Bendrosios nuostatos“ formuluotės matyti, kad jame nustatomi bendrieji jurisdikcijos priskyrimo kriterijai, taikomi valstybių narių teismams, nagrinėjantiems išlaikymo prievoles. Skirtingai nuo reikšmingų Briuselio konvencijos nuostatų, kurias Teisingumo Teismas nagrinėjo byloje, kurioje priimtas 2004 m. sausio 15 d. Sprendimas *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21), minėtame 3 straipsnyje nėra nustatytas nei bendras principas, kaip antai atsakovo gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija, nei leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios aiškintinos siaurai, kaip antai numatytos šios konvencijos 5 straipsnio 2 punkte, bet numatyti keli kriterijai, kurie yra lygiaverčiai ir alternatyvūs, kaip tai patvirtina jungtuko „arba“ vartojimas kiekvieno iš kriterijų išdėstymo pabaigoje (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *R (Jurisdikcija tėvų atsakomybės ir išlaikymo prievolių srityje)*, C-468/18, EU:C:2019:666, 29 punktą).
- 30 Pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnį išlaikymo kreditoriui, kai jis veikia kaip pareiškėjas, suteikiama galimybė pateikti savo reikalavimą dėl išlaikymo remiantis įvairiais jurisdikcijos pagrindais konkrečiai arba atsakovo įprastinės gyvenamosios vietos teisme pagal šio straipsnio a punktą, arba kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teisme pagal šio straipsnio b punktą (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *R (Jurisdikcija tėvų atsakomybės ir išlaikymo prievolių srityje)*, C-468/18, EU:C:2019:666, 30 ir 31 punktus).
- 31 Vis dėlto, kadangi Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio formuluotėje nenurodyta, kad pats išlaikymo kreditorius turi kreiptis į šio straipsnio a ir b punktuose nurodytus teismus, pagal šį straipsnį nedraudžiama, kad reikalavimą dėl išlaikymo prievolės viename iš šių teismų pareikštų viešasis subjektas, teisėtai perėmęs šio kreditoriaus teises, su sąlyga, kad laikomasi šio reglamento tikslų ir sistemos.
- 32 Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir visi suinteresuotieji asmenys šioje byloje, nei Reglamento Nr. 4/2009 tikslai, nei sistema nekliudo tam, kad kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismas turėtų jurisdikciją priimti sprendimą dėl tokio viešojo subjekto pagal šio reglamento 3 straipsnio b punktą pareikšto reikalavimo dėl išlaikymo prievolės.
- 33 Pirma, Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte numatytos teismo jurisdikcijos nagrinėti šį reikalavimą pripažinimas atitinka šio reglamento siekiamus tikslus, tarp kurių, kaip Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti, yra tiek kompetentingo teismo ir išlaikymo kreditoriaus artumas, tiek tikslas – apie jį priminta šio reglamento 45 punkte – palengvinti tarptautinių išlaikymo įsiskolinimų išieškojimą (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sanders ir Huber*, C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2461, 26, 28, 40 ir 41 punktus ir 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *FX (Prieštaravimas dėl išlaikymo įsiskolinimo vykdymo)* (C-41/19, EU:C:2020:425) 40 ir 41 punktus).
- 34 Konkrečiai kalbant, jeigu viešajam subjektui, perėmusiam išlaikymo kreditoriaus teises, būtų suteikta galimybė kreiptis į šio kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismą, būtų užtikrintas tarptautinių išlaikymo įsiskolinimų išieškojimo veiksmingumo tikslas, ir, atvirkščiai, šis tikslas būtų pažeistas, jeigu iš tokio viešojo subjekto būtų atimta teisė remtis alternatyviais jurisdikcijos kriterijais, kurie pareiškėjo

išlaikymo prievolių srityje naudai numatyti Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio a ir b punktuose, tiek tuo atveju, kai atsakovas gyvena Europos Sąjungoje, tiek, nelygu atvejis, kai jis gyvena trečiosios valstybės teritorijoje.

- 35 Šiuo klausimu, be kita ko, reikia pažymėti, kad, kaip savo išvados 38 ir 40 punktuose nurodė generalinis advokatas, kadangi Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio a punktas tarptautinės jurisdikcijos taisyklių taikymo nesieja su sąlyga, kad atsakovas gyventų valstybėje narėje, jeigu kreditoriaus reikalavimus perėmusiam viešajam subjektui nebūtų leidžiama kreiptis į jo įprastinės gyvenamosios valstybės teismą, kai išlaikymo skolininkas gyvena trečioje valstybėje narėje, labai tikėtina, kad šis subjektas būtų priverstas pateikti savo ieškinį už Sąjungos ribų. Ši situacija ir su ja susiję teisiniai ir praktiniai sunkumai, kaip antai nurodyti generalinio advokato išvados 42 punkte, gali pakenkti veiksmingam išlaikymo išmokų išieškojimui.
- 36 Be to, jeigu būtų pripažinta, kad išlaikymo kreditoriaus teises perėmęs viešasis subjektas gali pagrįstai kreiptis į Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte nurodytą teismą, tai niekaip nepažeistų gero teisingumo vykdymo tikslo, kurio taip pat siekiama pagal šį reglamentą.
- 37 Šiuo klausimu, kaip Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, šis tikslas turi būti suprantamas ne tik atsižvelgiant į teismų sistemos organizavimo racionalumą, bet ir į proceso šalių (nesvarbu, ar tai būtų atsakovas, ar ieškovas) interesą visų pirma lengviau kreiptis į teismą ir galėti numatyti jurisdikciją (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sanders ir Huber*, C-400/13 ir C-408/13, EU:C:2014:2461, 29 punktą ir 2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *FX (Prieštaravimas dėl išlaikymo įsiskolinimo vykdymo)* (C-41/19, EU:C:2020:425) 40 punktą).
- 38 Išlaikymo kreditoriaus teisių perdavimas tokiam viešajam subjektui neturi įtakos nei išlaikymo skolininko interesams, nei taikytinų jurisdikcijos taisyklių nuspėjamumui, nes bet kuriuo atveju pastarajam turi būti iškelta byla arba jo įprastinės gyvenamosios vietos, arba kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teisme.
- 39 Antra, tai, kad viešajam subjektui, teisėtai perėmusiam išlaikymo kreditoriaus teises, leidžiama kreiptis į pastarojo įprastinės gyvenamosios vietos teismą, taip pat atitinka Reglamento Nr. 4/2009 sistemą ir jo bendrą struktūrą, kurios pirmiausia atsispindi jo 14 konstatuojamojoje dalyje.
- 40 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 4/2009 64 straipsnyje kaip tik numatytas viešojo subjekto, kaip pareiškėjo, veikiančio vietoj asmens, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas arba reikalauti grąžinti vietoj išlaikymo sumokėtas išmokas, įsikišimas. Taigi pagal Reglamento Nr. 4/2009 64 straipsnio 1 dalį prašymo dėl teismo sprendimo pripažinimo ir paskelbimo vykdytinu ar vykdymo tikslais toks subjektas įtraukiamas į sąvokos „kreditorius“ apibrėžtį; pagal minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalies 10 punktą sąvoka „kreditorius“ iš esmės apima tik fizinių asmenį, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas arba kuris reikalauja, kad jos būtų jam mokamos. Be to, to paties reglamento 64 straipsnio 3 dalies a punkte pirmiausia nurodyta, kad šis viešasis subjektas turi teisę prašyti pripažinti ir paskelbti vykdytinu arba prašyti vykdyti šio subjekto prašymu skolininko nenaudai priimtą sprendimą, kuriuo reikalaujama grąžinti vietoj išlaikymo sumokėtas išmokas.
- 41 Ši nuostata reiškia, kad tokiam viešajam subjektui iš anksto buvo suteikta galimybė kreiptis į pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktą paskirtą teismą, kad šis galėtų priimti sprendimą dėl išlaikymo prievolių, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalies 1 punktą.
- 42 Iš visų minėtų nuostatų matyti, kad nors viešasis subjektas, teisėtai perėmęs išlaikymo kreditoriaus teises, pats negali remtis „kreditoriaus“ statusu, kad būtų pripažintas išlaikymo prievolės buvimas, jis vis dėlto pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punktą turi turėti galimybę šiuo tikslu kreiptis į kompetentingą teismą, kuriame yra išlaikymo kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta. Kai šis teismas priima sprendimą kilmės valstybėje, toks viešasis subjektas turi teisę į tai, kad jam būtų pripažintas

kreditoriaus statusas tam, kad prireikus būtų galima pateikti prašymą dėl šio sprendimo pripažinimo, paskelbimo vykdytinu arba vykdymo prašomojoje valstybės valstybėje pagal minėto reglamento 64 straipsnio nuostatas.

- 43 Galiausiai, jeigu būtų pripažinta, kad viešasis subjektas, perėmęs išlaikymo kreditoriaus teises, turi galimybę remtis Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte numatytu teismu, tai taip pat atitiktų Hagos protokolą, į kurį daroma nuoroda šio reglamento 15 straipsnyje, kiek tai susiję su taikytina teise išlaikymo prievolių srityje. Iš tiesų, kadangi, pirma, šio protokolo 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad išlaikymo prievolės reglamentuoja kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, ir, antra, minėto protokolo 10 straipsnyje, kuris buvo perkeltas į minėto reglamento 64 straipsnio 2 dalį, nustatyta, kad viešojo subjekto teisei reikalauti, kad jam būtų grąžintos vietoj išlaikymo kreditoriui sumokėtos išmokos, yra taikoma minėto subjekto veiklą reglamentuojanti teisė, tokia galimybė daugeliu atvejų, kai viešojo subjekto buveinė ir kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje narėje, leidžia užtikrinti jurisdikcijos nustatymo ir taikytinos materialinės teisės taisyklių tarpusavio derėjimą, kas yra palanku nagrinėjant su išlaikymo prievolėmis susijusias bylas.
- 44 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, kad viešasis subjektas, kuris, pateikdamas atgėžtinio reikalavimo teise grindžiamą ieškinį, siekia susigrąžinti išlaikymo kreditoriui, kurio teises jis perėmė išlaikymo skolininko atžvilgiu, vietoj išlaikymo sumokėtas sumas, gali pagrįstai remtis minėto kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija, numatyta Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio b punkte.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

Viešasis subjektas, kuris, pateikdamas atgėžtinio reikalavimo teise grindžiamą ieškinį, siekia susigrąžinti išlaikymo kreditoriui, kurio teises jis perėmė išlaikymo skolininko atžvilgiu, vietoj išlaikymo sumokėtas sumas, gali pagrįstai remtis minėto kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija, numatyta 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje 3 straipsnio b punkte.

Parašai.